

SARPSBORG KOMMUNE

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak 200306562
Arkivnr.
Saksbehandler Flemming Johnsen

Saksgang

Hovedutvalg for helse- og sosiale tjenester
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

05.10.04
07.10.04
21.10.04

Arbeids- og sosialdepartementet	
Saksnr.: 200400403	Dok.nr.: 91
Arkivkode: 416.9	Dato: 01.11.04
Avd.: SAP	Saksbeh.:
U.off.:	

Sak-nr.

32/04
109/04
65/04

Høringsuttalelse NOU 2004:13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning

Saken er fremmet etter prinsippet om fullført saksbehandling.
Følgende har vært medsaksbehandlere:

Vedlegg:

1. NOU 2004:13 Sammendrag
2. NOU 2004:13 Utvalgets anbefalinger

Sammendrag:

NOU 2004:13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning. Om samordning av Aetats, trygdeetatens og sosialtjenestens oppgaver, ble avgitt til sosialdepartementet 29. juni 2004. Høringsinstansene, deriblant kommunene, har fått frist til 1. november 2004 for å avgi en uttalelse. Vedlagt følger høringsbrevet, sammendrag av utredningen og anbefalingen fra utvalget.

Utredning:

Den 13. mai 2003 behandlet Stortinget stortingsmelding nr 14 (2002-2003) om samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten. Stortinget vedtok å sende meldingen tilbake til Regjeringen, og ba samtidig om en bredere anlagt utredning. I korte trekk handlet det om at utredningen i altfor liten grad hadde vurdert rollefordelingen mellom stat og kommuner; kun sett på endrede oppgavefordelinger innen staten. Den 15. august 2003 ble det oppnevnt et utvalg ledet av professor Jørn Rattsø som fikk i oppgave å legge frem en utredning og innstilling innen sommeren 2004.

Målene for organisasjonsreformen skulle være

- flere i arbeid og aktiv virksomhet – færre på trygd og sosialhjelp
- en brukerrettet velferdsforvaltning
- en effektiv velferdsforvaltning

På sosialdepartementets hjemmeside: <http://odin.dep.no/sos/> ligger presentasjoner, kortversjoner og mye annen nyttig informasjon knyttet til utviklingsarbeidet mot en bedre velferdsforvaltning. Til venstre på hovedsiden er det en lenke som heter Samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten som fører frem til denne informasjonen.

For øvrig henvises til vedlagte sammendrag og utvalgets anbefalinger, som ikke er kommentert i saksutredningen utover det som fremkommer som høringsuttalelse.

Høringsuttalelse fra Sarpsborg kommune (Sk) til NOU 2004:13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning Overordnet:

Den anbefalte hovedmodellen med fortsatt ansvarsfordeling mellom kommune og stat støttes. Sk finner det riktig at utøvelse av arbeidsmarkedspolitikken er et statlig ansvar – skal det bli et tilfredsstillende og

helhetlig tilbud for både arbeidssøkere og arbeidsgivere så må det være kommuneovergripende. Sk støtter likeså at man skiller ut alle oppgaver som direkte eller indirekte berører arbeidsmarkedspolitikken i en etat. Det vil gi en betydelig samordnings- og samarbeidsgevinst for kommunene (sosialtjenesten) og for brukerne at disse tjenestene ligger til en og ikke to etater. Kommunens oppgave blir dermed å sørge for at alle brukere får et helhetlig velferds- og omsorgstilbud i tillegg til de tjenester og ytelser som staten tilbyr. Det anses som en styrke for bruker at det er to etater (stat og kommune) som skal medvirke til at bruker får god service og helhetlige tjenester, fordi det i større grad vil styrke og sikre at bruker får rettigheter ivare tatt fremfor om alt var samlet hos en tjenesteyter. Sk's viktigste innspill og innvending er valg av inntektssikringssystem.

Det anmodes om at høringsuttalelsen knytter seg til kapittelinnndelingen i utredningen. Sk velger å kommentere utfra kap.10 - Utvalgets anbefalinger.

10.1 Mål for en organisasjonsreform

De tre hovedmålene for organisasjonsreformen,

- 1) flere i arbeid og aktiv virksomhet – færre på trygd og sosialhjelp
- 2) en brukerrettet velferdsforvaltning
- 3) en effektiv velferdsforvaltning

støttes fullt ut. Sk er ikke enige i at man har tatt alle nødvendige valg for å nå denne målsettingen.

10.2 Samfunnsmessige utfordringer

Ingen kommentarer

10.3 Reformbehov

Ingen kommentar

10.4 Samling av ansvar for arbeidslinjen

og

10.5 Forslag om en statlig etat for arbeid og inntekt

Det anses riktig at alle tjenester og ytelser som gis til personer fra voksen alder frem til pensjonsalder – ca.16-67 år – samles i en statlig etat. Disse skal motta ytelser og tjenester som er knyttet til aktivitetsnivå utfra de ulike posisjonene ufør, rehabilitering, sykepenger, attføring og "reell" arbeidssøker. Altså inngår alle voksne i en av disse posisjonene og får ytelser knyttet til sin posisjon og samtidig differensiert i forhold til tidligere aktiviteter og inntekter, men alltid en minste ytelse. Dette burde da logisk gjelde alle voksne, og dermed burde økonomisk sosialhjelp bortfalle bortsett fra noen unntakstyelser som kommenteres under 10.7.

Hvis man ikke velger å la alle få ytelsene utbetalt fra et hovedsystem – statlig slik det anbefales i modellen – så tar ikke utredningen reelt innover seg de målsettingene som settes ved reformen. Det vil bli tydelig for brukerne, det vil bli effektivt for forvalterne, og det vil frigjøre masse tid til å arbeide med veiledning og metode til beste for bruker og samfunn ved at det sannsynliggjør færre på trygd og sosialhjelp; altså vil det påvirke positivt på alle de tre hovedmålene.

Et naturlig forslag mht fastsettelse av størrelsen på minstebeløpet for de som ikke har opparbeidet rettigheter, er å følge størrelsen som gis til deltakere i introduksjonsprogrammet – 2G. Dette er også personer som ikke har opparbeidet rettigheter.

Finansieringen av en slik omlegging bør ta utgangspunkt i statistikk for økonomisk sosialhjelp, som kan benyttes til å endre den nasjonale skattefordelingsnøkkel mellom stat og kommune. Da vil også begge parter (stat/kommune) ha felles interesse av å nå målsettingene i arbeidslinja ved at det både er et økonomisk incentiv som gavner begge, ved siden av det menneskelige aspektet som gjør situasjonen bedre for brukerne. De eneste brukerne som ville få "trangere" kår er alle de som misbruker ulike økonomiske velferdsordninger. Det er ikke usannsynlig at bare en reduksjon i misbruket alene ville finansiere et eventuelt merforbruk på andre stønader om det skulle bli en realitet, noe Sk ikke tror vil skje.

Avslutningsvis ifm 10.4 og 10.5 er Sk opptatt av at helsevesenet og særlig fastlegeordningen må inngå som en del av etaten for arbeid og inntekt. Fastlegene/legene har en særdeles viktig rolle i forhold til samarbeide med etatene og bruker i forhold til hvilken av posisjonene denne kan/skal befinne seg i. Det er meget viktig at legene bringes med og får et "eierforhold" til reformen.

10.6 Forslag om en statlig pensjonsetat

Støttes. Bør inngå i offentlige servicekontoret (OSK).

10.7 Forslag om fortsatt kommunalt ansvar for det sosiale sikkerhetsnettet, og forslag om innføring av en ny statlig arbeidssøkerstønad

Det støttes fullt ut at kommunene ved sosialtjenesten fortsatt har ansvaret for at innbyggerne som har behov for ulike typer omsorgs- og velferdstjenester som ikke er knyttet til arbeidsmarkedspolitikken får nødvendig oppfølging. Det vil bidra til å sikre et helhetlig tjenestetilbud til alle voksne, og at de som har behov for det får utarbeidet individuelle planer iht forskriften.

En slik oppgavefordeling mellom stat og kommune vil være et godt utgangspunkt for å etablere en felles fronttjeneste der sosialtjenesten og etaten for arbeid og inntekt deltar sammen. I de store kommunene – som Sk – vil det utfra det nye forslaget videre være naturlig at den nye pensjonsetaten deltar i OSK (servicetorget som det heter i Sk), enten elektronisk (IKT) eller med både bemanning og IKT.

Det anbefales at innføring av en statlig arbeidssøkerstønad må ta utgangspunkt i den modellen som er beskrevet under kommentarene til 10.4 og 10.5.

Tar man utgangspunkt i den brukergruppa som ikke har opparbeidet rettigheter til sykepengen, rehabiliteringspengen, uføretrygd eller arbeidsledighetsstrygd gjennom tidligere arbeid eller fysisk funksjonshemming så foreslås:

- 1) De som er arbeidsuføre – midlertidig eller varig – får 2G.
- 2) De som er reelle arbeidssøkere og er disponible for eller deltar i aktive tiltak får et påslag på et sted mellom 0,25-0,5G. Takker de nei til relevante tiltak eller jobbtillbud så settes de ned på 2G frem til de blir aktive deltakere. Dermed har de insentiver til å være aktive arbeidssøkere, og vil da motta en arbeidssøkerstønad i størrelsesorden 0,25-0,5G. Samtidig vil de miste denne hvis de ikke oppfyller sine forpliktelser.

Sk anser at forslagene som beskrives vil redusere "kasteballproblematikken", og bidra til å bygge to etater/tjenester som får et meningsfullt samarbeidsgrunnlag både for brukere og medarbeidere. Søknader om tilleggssytelser som ikke gis gjennom statlig inntektssikringssystem, f.eks. særlig høye helseutgifter/ tannbehandling osv. vil fortsatt være kommunens ansvar - likeså behandlinger for rus etc. som supplerer det statlige ansvaret. Det må også være kommunenes ansvar å bidra til at utbetalingsordninger for de som vil bruke opp sine midler umiddelbart etter utbetaling – uansett hvor små/store inntekter de har - har en slik frekvens at de har midler hele mnd.

I skjønnsutøvelsen av tilleggssytelser er det også viktig å ha med i helhetsbildet om det er personer som er arbeidssøkere og har behov for ytelse for å fullføre endringsprosesser mot arbeid, eller om det er "passive uføre".

Med et fast inntektssikringssystem bør også flest mulig tilleggssytelser gis som lån og ikke som bidrag. Det vil sannsynligvis føre til store reduksjoner i de nasjonale kostnadene til bolig og strøm fordi brukere i større grad enn i dag kan ansvarliggjøres på "usunne" overforbruk. Alle har i utgangspunktet en inntekt som skal dekke alle løpende normalkostnader.

10.8 Forslag om førstelinjetjenesten

På generelt grunnlag mener Sk at man bør kalle det felles fronttjeneste og ikke førstelinjetjeneste, siden førstelinje, andrelinje osv. faktisk beskriver nivå på tjenestene mht spesialisering – det blir ulik bruk av samme begrep. Sosialtjenestene, Aetat og trygdeetaten er i utgangspunktet førstelinjetjenester.

Det vises til tidligere punkter mht at det er enighet om å etablere en felles fronttjeneste mellom sosialtjenesten og etaten for arbeid og inntekt, og at det i tillegg foreslås å plassere pensjonsetaten i OSK.

Det er allerede i dag godt grunnlag for å etablere felles fronttjeneste sosial/arbeid, men det er riktig og viktig, som det står i anbefalingene, at lovgivning som vedrører personvern – taushetsplikt og IKT må endres relativt raskt. Likeså viktig å etablere IKT-løsninger som ivaretar mer effektiv utnyttelse av medarbeiderne ved samlokalisering og mer oversikt for bruker.

10.9 Utvalgets vurdering av en felles etat

Støttes.

10.10 Utvalgets forslag til regelverksendringer

Forslagene må endres i tråd med felles inntektssikringssystem. Sk ønsker at det snarest foretas helhetlige endringer av reglene slik at et totalt system er på plass i tråd med kommunens forslag. Frem til det må det samarbeides på tvers i tråd med anbefalingene.

Det anses å vanskeliggjøre reformen hvis det innføres veldig trinnvis med hele tiden små endringer – både for medarbeidere og brukere.

Miljømessige konsekvenser:

Innstillingene til utvalget bidrar i noen grad til å bedre samarbeidssituasjonen for medarbeidere i velferdsetatene/-tjenestene og situasjonen for brukerne av disse tjenestene. Gjennom kommunens høringsuttalelse er målet å komme med innspill som ytterligere forbedrer servicen og hverdagen til brukerne av velferdstjenestene, og som kan gi grunnlag for medarbeiderne i denne sektoren til å gi gode og tilpassede tjenester. Opplevelsen av å kunne arbeide og samarbeide effektivt og målrettet vil i stor grad medvirke til bedre arbeidsmiljø og lavere sykefravær.

Økonomiske konsekvenser:

En effektiv og brukervennlig velferdsforvaltning vil medvirke til at både stat og kommuner bruker tildelte midler målrettet til beste for bruker, og vil redusere utgifter både på kort og lang sikt.

Rådmannens innstilling:

Utkast til høringsuttalelse vedtas slik den framgår i saksutredningen.

Behandling i hovedutvalg for helse- og sosiale tjenester 05.10.04

Votering:

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Hovedutvalg for helse- og sosiale tjenesters vedtak:

Utkast til høringsuttalelse vedtas slik den framgår i saksutredningen.

Behandling i formannskapet 07.10.04

Votering:

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling:

Utkast til høringsuttalelse vedtas slik den framgår i saksutredningen.

Behandling i bystyret 21.10.04

Representanten Berith Bergersen fremmet følgende forslag til høringsuttalelse:

"Sarpsborg kommune uttaler seg med dette om Rattsø- utvalgets innstillingen i den framlagte NOU 2004:13 *En ny arbeids- og velferdsforvaltning*.

Sarpsborg kommune mener at utvalget i sitt arbeid peker på en rekke vesentlige forhold som er viktige for å bringe en større del av befolkningen inn i aktivt arbeid. Ut fra mange hensyn er det avgjørende for vår velferdsstat at så mange som mulig er i arbeid og så få som mulig på trygd. Når utvalget drøfter

samfunnsmessige utviklingstrekk, målene for en organisasjonsform og reformbehovet, peker det på viktige forhold som krever en endring av dagens tredeling av oppgavene. Utvalget drøfter godt de utfordringene og oppgavene som må løses for å få til bedre og mer brukerrettede tjenester der fokus er på *brukeren*. Utvalget begrunner også behovene for en samordning og samhandling langt utover det vi har i dag, inkludert de forsøk og satsinger som er i gang.

I innstillingen gis det klart uttrykk for en oppfatning av at fokuset på arbeid og arbeidsmuligheter må settes så tidlig som mulig i en stønadsfase. Alle utvalgets drøftinger og argumentasjoner tyder på at tiden nå er inne til å ta skrittet fullt ut, og etablere én velferdsetat bestående av dagens aetat, trygdeetat og sosialtjeneste. Det er derfor overraskende når utvalget konkluderer med å foreslå at det i framtiden bør være to etater, en med statlig ansvar og en med kommunalt. Sarpsborg kommune mener utvalget ikke har gode nok begrunnelser for det, tvert i mot. Det har gode argumenter og begrunnelser for at *brukeren* skal kunne gå til *én dør*, til én tjeneste kommunen har ansvaret for. Utvalgets begrunnelse ser ut til å ligge i etatene selv, det kan vi ikke lenger akseptere.

I de 10- 12 siste årene har det vært stort politisk fokus på bedre samordning og samhandling mellom dagens tre etater. Vi kan i denne forbindelse nevne noen: St.meld. nr. 35 (1994-95) *Velferdsmeldingen*, St.meld. nr. 21 (1998-99) *Ansvar og meistring*, St.meld. nr. 50 (1998-99) *Utjamningsmeldinga*, St.meld. nr. 6 (2002-03) *Tiltaksplan mot fattigdom*, St.meld. nr. 14 (2002-03) *Samordning av aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten*. Både forarbeidene gjennom blant annet ulike offentlige utvalg, behandlingen av disse og alle vedtak og tiltak som er gjort, har ikke ført oss langt nok.

Norge har lenge hatt fokus på arbeidslinja. Fra trygd til arbeid har vært "slagordet" for flere regjeringer. Fremdeles har vi ikke fått de resultatene vi ønsker. Sarpsborg kommune mener tiden er inne til å ta mer radikale grep enn de som er iverksatt de siste årene, og de som er foreslått av Rattsø- utvalget. I den sammenheng vil vi spesielt peke på det såkalt Grimstadforsøket på begynnelsen av 1990- tallet. Evalueringene av dette forsøket viste at tidkrevende, tverretattlig samarbeid overfor forsøksgruppen langt på vei ble overflødig ved at alle virkemidler ble samlet. Gråsoneproblemene mellom etatene ble i stor grad fjernet, og ulike etatskulturer var ikke lenger det samme hinder for å skape helhetlige tilbud. Evalueringene viste videre at det er en sammenheng mellom organisasjonsstruktur på den ene siden og hjelpeapparatets muligheter til å realisere arbeidslinjen, bryte negative klientkarrierer, og utvikle kostnadseffektive løsninger på den andre siden.

Trusselen mot den enkelte etats domene og autonomi medførte imidlertid at motstanden fra fagmyndighetene var stor. Etter alt arbeidet som er gjort de siste 10 - 12 årene, kan ikke dette lenger være tilfelle. Hvis det fremdeles finnes barrierer mellom de tre etatene, er tiden inne til å ta et endelig oppgjør med disse. Slike eventuelle barrierer kan ikke lenger gå utover brukerne.

Faren for utvikling av utilsiktede ulikheter mellom lokalsamfunn er pekt på, også fra Rattsø- utvalget. Disse ulikhetene finnes allerede i dag, da ulike kommuner kan yte mer økonomisk bistand til brukerne enn minstesatsene. Vi ser også at tolkingen av det nasjonale regelverket i aetat fører til ulik praksis fra distrikt til distrikt. Det er også pekt på problemer med nasjonal koordinering. Sarpsborg kommune ser heller ingen fare i det. Landets kommuner har vidt forskjellig arbeidsliv og næringsliv. Tiltak for å få fart på arbeidslinja i Sarpsborg vil være forskjellig fra tiltak i en kommune som for eksempel i Finnmark, både i dag og i framtiden.

Sarpsborg kommune har nær 50 000 innbyggere. Vi bruker store summer på vårt sosialbudsjett. For å få dette ned, må det gjøres radikale grep, noe denne saken kan være en viktig bidragsyter til. Da må vi imidlertid få større råderett over alle tiltakene knyttet til dagens tre etater, og den økonomien som der forvaltes.

Historisk sett er Sarpsborg et industrisamfunn med store, tunge hjørnesteinsbedrifter. Produksjonsarbeidsplasser som ikke har krevd særlig formell kompetanse ut over grunnskole, eller knapt nok det. I dag er dette endret til bedrifter som krever ny og høyere formell kompetanse. Færre og færre arbeidsplasser finner plass til ufaglært arbeidskraft. Det er flere årsaker til at kommunen har et svært lavt utdanningsnivå, årsaker vi finner igjen i norsk forskning om temaet. Altfor mange unge "dropper ut" av

videregående opplæring i vår region. Det påfører oss utgifter på sosialbudsjettet. Vi har en arbeidsledighet som ikke er faretruende høy når vi ser hele gruppen i arbeidsfør alder under ett, men i alderen 20 til 25 år og blant de minoritetsspråklige (som kommunen har mange av) er den svært høy. De med lav utdanning går ofte ut og inn av arbeidsmarkedet, ofte med lange opphold og flere kurs i regi av aetat mellom hver jobb. Vi ser at disse forholdene vi her har satt fokus på har en innbyrdes sammenheng, slik også andre kommuners erfaringer og forskning bekrefter.

De store hjørnesteinsbedriftene omorganiserer og nedbemanner i takt med den teknologiske utviklingen og utvikling av nye produkter og markeder. Vi har stort behov for nyetableringer, for nye skapende og produserende arbeidsplasser, og et stort behov for flere mennesker i aktivt arbeid. Tiltakene som iversettes av de statlige etatene oppfyller ikke disse behovene. En årsak er at de målrettes for lite mot behovene brukerne og arbeidslivet har. Tiltakene har for lite fokus på utdanning som er nødvendig for at enkeltindividet skal kunne ta reelle steg til et *fast* arbeid for framtiden. Brukerne våre går ut og inn av tiltak som ikke gir den nødvendige kompetanse som er tilpasset arbeidslivet i vår kommune.

Fra trygd til arbeid må i mye større grad gå via nye utdanningsmuligheter på alle nivå. Det krever en optimal samordning av de tre etatene. Kommunen har selv de beste forutsetninger for å se helheten i tiltak og handle slik at de gir størst og best virkning.

På denne bakgrunn er Sarpsborg kommune kritisk til todelingen i utvalgets forslag. Vi er kritiske til at synet på velferdsordninger skal skille mellom de som er i stand til å skaffe seg et arbeid og de som ikke er det. Dermed gjøres det lite med dagens oppdelte ansvar og "gråsoner". *Vi mener sosialtjenesten, trygdeetat og aetat bør bli en etat / tjeneste, og at den legges til kommunen.* På denne måten kan vi virkelig sette *brukeren* i fokus. *Etter vår mening vil de totale offentlige ressursene til etatene bli brukt på en bedre måte ved en slik samordning.* Brukeren slipper å bli en kateball i systemet, og vil få hjelp på en bedre måte enn i dag. Hvis vi mener noe med arbeidslinja, er dette veien å gå. Kommunen kan på en bedre og mer målrettet måte fatte vedtak til beste for brukeren og for samfunnet.

I dag er kommunen på mange måter prisgitt det statlige nivået når det gjelder omfang og bruk av tiltak for personer uten arbeid. Det hjelper ikke hvor mye fokus vi har på å få ned vårt sosialbudsjett når statlige etater ikke har det samme fokuset. Kommunen har ingen garanti for at våre brukere får tilbud, eller tilbud som er tilpassede og skreddersydde. Vi påføres utgifter vi ikke i tilstrekkelig grad selv kan styre.

Med et totalansvar blir det enklere å ha et helhetsperspektiv på brukeren og på bruk av midler. Først når vi tenker helhet, får vi gjort noe effektivt. I dag forblir for mange brukere i sosialapparatet i flere år uten at noen ber dem om / krever av dem å gjøre noe for å heve sin kompetanse eller aktivt å prøve å komme ut på arbeidsmarkedet. På denne måten har det norske samfunnet stigmatisert sosialklienter i årevis. Altfor mange, både unge og voksne, ender i dag opp som tapere i samfunnet og de koster kommunen dyrt. I tillegg blir deres egen livskvalitet og helse som oftest skadelidende.

Fokus for den nye kommunale etaten / tjenesten skal være *brukeren* og det stedlige arbeidslivet. Brukeren skal ha én dør å banke på, der vedkommende skal få best mulig støtte til å se nye muligheter i livet. Det kan være fornyet grunnskole, videregående opplæring, utplasseringer under tiltaksperioder, råd- og veiledning i forhold til nye yrkes- og/eller utdanningsvalg, vurdering av kompetanse, og nødvendigheten av omskolering, rehabilitering eller attføring, hjelp til godkjenning av utenlandsk kompetanse, økonomi til å gjennomføre ulike tiltak og for livsopphold. Dvs. helhetlige, løsningsfokuserte tiltak for brukeren i tiltaksperioden. Målet må være et vitnemål / dokument som gir ny / fornyet tilgang til fast, lønnet arbeid.

Mye er riktig i det arbeidet som er gjort de siste årene med bedre samhandling mellom de tre etatene og bedre samarbeid om oppgavene. For eksempel gir *Tiltaksplanen mot fattigdom* gode føringer om blant annet skreddersøm for den enkelte bruker. Fra statlig hold sendes det imidlertid ikke med økonomi til etatene for å iverksette denne skreddersømmen. Slik hindres gode resultater for enkeltindividene og arbeidslivet. Det blir spesielt viktig framover å se etatenes økonomi i sammenheng. En investert sum på et område, kan gi dobbel innsparing på et annet. Slik får vi best mulig virkning på samfunnsøkonomien og samfunnsutviklingen.

Arbeidslinja henger sammen med utdanningslinja. Tiden er overmoden til også å ta neste skritt på veien mot å få flest mulig i arbeid. Utdanning er nøkkelen til dagen arbeidsliv. Uten utdanning kommer ikke individet videre. Derfor må tiltakene *i langt større grad* gi mulighet for lengre formelle utdanningsløp, til erstatning for rekken av kortvarige kurs som tilbys arbeidsledige i dag.

Vårt land har verdens beste utgangspunkt for å lykkes i arbeidet med å gjennomføre arbeidslinja i praksis. Vi er et godt utbygd velferdssamfunn med mange gode støtteordninger. Vi har høy kompetanse, men fremdeles mangler 24 % av befolkningen i arbeidsfør alder i Østfold videregående opplæring. Vi har et godt utbygd utdanningssystem og rike muligheter for unge og voksne til å bruke dette, for å tilegne seg den kompetansen som arbeidslivet etterspør. Forholdene må bare legges bedre til rette for dette. La kommunene nå få oppgavene, rammebetingelsene og midlene som gjør oss i stand til å iverksette de tiltakene vi finner nødvendige.”

Gruppeleder Kristen Fredrik Stray (H) anmodet om pause for avholdelse av gruppemøte. Bystyret ga sin tilslutning til avholdelse av gruppemøte for Høyre.

Votering:

Formannskapetets innstilling ble tatt opp mot Arbeiderpartiets forslag til høringsuttalelse. Arbeiderpartiets forslag ble vedtatt med 32 mot 17 stemmer (mindretallet FRP 9, H 5, KRF 3).

Bystyrets vedtak:

Sarpsborg kommune uttaler seg med dette om Rattsø- utvalgets innstillingen i den framlagte NOU 2004:13 *En ny arbeids- og velferdsforvaltning*.

Sarpsborg kommune mener at utvalget i sitt arbeid peker på en rekke vesentlige forhold som er viktige for å bringe en større del av befolkningen inn i aktivt arbeid. Ut fra mange hensyn er det avgjørende for vår velferdsstat at så mange som mulig er i arbeid og så få som mulig på trygd. Når utvalget drøfter samfunnsmessige utviklingstrekk, målene for en organisasjonsform og reformbehovet, peker det på viktige forhold som krever en endring av dagens tredeling av oppgavene. Utvalget drøfter godt de utfordringene og oppgavene som må løses for å få til bedre og mer brukerrettede tjenester der fokus er på *brukeren*. Utvalget begrunner også behovene for en samordning og samhandling langt utover det vi har i dag, inkludert de forsøk og satsinger som er i gang.

I innstillingen gis det klart uttrykk for en oppfatning av at fokuset på arbeid og arbeidsmuligheter må settes så tidlig som mulig i en stønadsfase. Alle utvalgets drøftinger og argumentasjoner tyder på at tiden nå er inne til å ta skrittet fullt ut, og etablere én velferdsetat bestående av dagens aetat, trygdeetat og sosialtjeneste. Det er derfor overraskende når utvalget konkluderer med å foreslå at det i framtiden bør være to etater, en med statlig ansvar og en med kommunalt. Sarpsborg kommune mener utvalget ikke har gode nok begrunnelser for det, tvert i mot. Det har gode argumenter og begrunnelser for at *brukeren* skal kunne gå til *én dør*, til én tjeneste kommunen har ansvaret for. Utvalgets begrunnelse ser ut til å ligge i etatene selv, det kan vi ikke lenger akseptere.

I de 10- 12 siste årene har det vært stort politisk fokus på bedre samordning og samhandling mellom dagens tre etater. Vi kan i denne forbindelse nevne noen: St.meld. nr. 35 (1994-95) *Velferdsmeldingen*, St.meld. nr. 21 (1998-99) *Ansvar og meistring*, St.meld. nr. 50 (1998-99) *Utdanningsmeldinga*, St.meld. nr. 6 (2002-03) *Tiltaksplan mot fattigdom*, St.meld. nr. 14 (2002-03) *Samordning av aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten*. Både forarbeidene gjennom blant annet ulike offentlige utvalg, behandlingen av disse og alle vedtak og tiltak som er gjort, har ikke ført oss langt nok.

Norge har lenge hatt fokus på arbeidslinja. Fra trygd til arbeid har vært ”slagordet” for flere regjeringer. Fremdeles har vi ikke fått de resultatene vi ønsker. Sarpsborg kommune mener tiden er inne til å ta mer radikale grep enn de som er iverksatt de siste årene, og de som er foreslått av Rattsø- utvalget. I den sammenheng vil vi spesielt peke på det såkalt Grimstadforsøket på begynnelsen av 1990- tallet. Evalueringene av dette forsøket viste at tidkrevende, tverretattlig samarbeid overfor forsøksgruppen langt på vei ble overflødig ved at alle virkemidler ble samlet. Gråsoneproblemene mellom etatene ble i stor grad fjernet, og ulike etatskulturer var ikke lenger det samme hinder for å skape helhetlige tilbud.

Evalueringene viste videre at det er en sammenheng mellom organisasjonsstruktur på den ene siden og hjelpeapparatets muligheter til å realisere arbeidslinjen, bryte negative klientkarrierer, og utvikle kostnadseffektive løsninger på den andre siden.

Trusselen mot den enkelte etats domene og autonomi medførte imidlertid at motstanden fra fagmyndighetene var stor. Etter alt arbeidet som er gjort de siste 10 - 12 årene, kan ikke dette lenger være tilfelle. Hvis det fremdeles finnes barrierer mellom de tre etatene, er tiden inne til å ta et endelig oppgjør med disse. Slike eventuelle barrierer kan ikke lenger gå utover brukerne.

Faren for utvikling av utilsiktede ulikheter mellom lokalsamfunn er pekt på, også fra Rattsø- utvalget. Disse ulikhetene finnes allerede i dag, da ulike kommuner kan yte mer økonomisk bistand til brukerne enn minstesatsene. Vi ser også at tolkingen av det nasjonale regelverket i aetat fører til ulik praksis fra distrikt til distrikt. Det er også pekt på problemer med nasjonal koordinering. Sarpsborg kommune ser heller ingen fare i det. Landets kommuner har vidt forskjellig arbeidsliv og næringsliv. Tiltak for å få fart på arbeidslinja i Sarpsborg vil være forskjellig fra tiltak i en kommune som for eksempel i Finnmark, både i dag og i framtiden.

Sarpsborg kommune har nær 50 000 innbyggere. Vi bruker store summer på vårt sosialbudsjett. For å få dette ned, må det gjøres radikale grep, noe denne saken kan være en viktig bidragsyter til. Da må vi imidlertid få større råderett over alle tiltakene knyttet til dagens tre etater, og den økonomien som der forvaltes.

Historisk sett er Sarpsborg et industrisamfunn med store, tunge hjørnesteinsbedrifter. Produksjonsarbeidsplasser som ikke har krevd særlig formell kompetanse ut over grunnskole, eller knapt nok det. I dag er dette endret til bedrifter som krever ny og høyere formell kompetanse. Færre og færre arbeidsplasser finner plass til ufaglært arbeidskraft. Det er flere årsaker til at kommunen har et svært lavt utdanningsnivå, årsaker vi finner igjen i norsk forskning om temaet. Altfor mange unge "dropper ut" av videregående opplæring i vår region. Det påfører oss utgifter på sosialbudsjettet. Vi har en arbeidsledighet som ikke er faretruende høy når vi ser hele gruppen i arbeidsfør alder under ett, men i alderen 20 til 25 år og blant de minoritetsspråklige (som kommunen har mange av) er den svært høy. De med lav utdanning går ofte ut og inn av arbeidsmarkedet, ofte med lange opphold og flere kurs i regi av aetat mellom hver jobb. Vi ser at disse forholdene vi her har satt fokus på har en innbyrdes sammenheng, slik også andre kommuners erfaringer og forskning bekrefter.

De store hjørnesteinsbedriftene omorganiserer og nedbemanner i takt med den teknologiske utviklingen og utvikling av nye produkter og markeder. Vi har stort behov for nyetableringer, for nye skapende og produserende arbeidsplasser, og et stort behov for flere mennesker i aktivt arbeid. Tiltakene som iversettes av de statlige etatene oppfyller ikke disse behovene. Én årsak er at de målrettes for lite mot behovene brukerne og arbeidslivet har. Tiltakene har for lite fokus på utdanning som er nødvendig for at enkeltindividet skal kunne ta reelle steg til et *fast* arbeid for framtiden. Brukerne våre går ut og inn av tiltak som ikke gir den nødvendige kompetanse som er tilpasset arbeidslivet i vår kommune.

Fra trygd til arbeid må i mye større grad gå via nye utdanningsmuligheter på alle nivå. Det krever en optimal samordning av de tre etatene. Kommunen har selv de beste forutsetninger for å se helheten i tiltak og handle slik at de gir størst og best virkning.

På denne bakgrunn er Sarpsborg kommune kritisk til todelingen i utvalgets forslag. Vi er kritiske til at synet på velferdsordninger skal skille mellom de som er i stand til å skaffe seg et arbeid og de som ikke er det. Dermed gjøres det lite med dagens oppdelte ansvar og "gråsoner". *Vi mener sosialtjenesten, trygdeetat og aetat bør bli en etat / tjeneste, og at den legges til kommunen.* På denne måten kan vi virkelig sette brukeren i fokus. *Etter vår mening vil de totale offentlige ressursene til etatene bli brukt på en bedre måte ved en slik samordning.* Brukeren slipper å bli en kateball i systemet, og vil få hjelp på en bedre måte enn i dag. Hvis vi mener noe med arbeidslinja, er dette veien å gå. Kommunen kan på en bedre og mer målrettet måte fatte vedtak til beste for brukeren og for samfunnet.

I dag er kommunen på mange måter prisgitt det statlige nivået når det gjelder omfang og bruk av tiltak for personer uten arbeid. Det hjelper ikke hvor mye fokus vi har på å få ned vårt sosialbudsjett når statlige etater ikke har det samme fokuset. Kommunen har ingen garanti for at våre brukere får tilbud, eller tilbud som er tilpassede og skreddersydde. Vi påføres utgifter vi ikke i tilstrekkelig grad selv kan styre.

Med et totalansvar blir det enklere å ha et helhetsperspektiv på brukeren og på bruk av midler. Først når vi tenker helhet, får vi gjort noe effektivt. I dag forblir for mange brukere i sosialapparatet i flere år uten at noen ber dem om / krever av dem å gjøre noe for å heve sin kompetanse eller aktivt å prøve å komme ut på arbeidsmarkedet. På denne måten har det norske samfunnet stigmatisert sosialklienter i årevis. Altfor mange, både unge og voksne, ender i dag opp som tapere i samfunnet og de koster kommunen dyrt. I tillegg blir deres egen livskvalitet og helse som oftest skadelidende.

Fokus for den nye kommunale etaten / tjenesten skal være *brukeren* og det stedlige arbeidslivet. Brukeren skal ha én dør å banke på, der vedkommende skal få best mulig støtte til å se nye muligheter i livet. Det kan være fornyet grunnskole, videregående opplæring, utplasseringer under tiltaksperioder, råd- og veiledning i forhold til nye yrkes- og/eller utdanningsvalg, vurdering av kompetanse, og nødvendigheten av omskolering, rehabilitering eller attføring, hjelp til godkjenning av utenlandsk kompetanse, økonomi til å gjennomføre ulike tiltak og for livsopphold. Dvs. helhetlige, løsningsfokuserte tiltak for brukeren i tiltaksperioden. Målet må være et vitnemål / dokument som gir ny / fornyet tilgang til fast, lønnet arbeid.

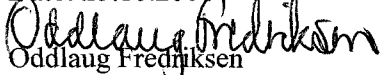
Mye er riktig i det arbeidet som er gjort de siste årene med bedre samhandling mellom de tre etatene og bedre samarbeid om oppgavene. For eksempel gir *Tiltaksplanen mot fattigdom* gode føringer om blant annet skreddersøm for den enkelte bruker. Fra statlig hold sendes det imidlertid ikke med økonomi til etatene for å iverksette denne skreddersømmen. Slik hindres gode resultater for enkeltindividene og arbeidslivet. Det blir spesielt viktig framover å se etatenes økonomi i sammenheng. En investert sum på et område, kan gi dobbel innsparing på et annet. Slik får vi best mulig virkning på samfunnsøkonomien og samfunnsutviklingen.

Arbeidslinja henger sammen med utdanningslinja. Tiden er overmoden til også å ta neste skritt på veien mot å få flest mulig i arbeid. Utdanning er nøkkelen til dagen arbeidsliv. Uten utdanning kommer ikke individet videre. Derfor må tiltakene i *langt større grad* gi mulighet for lengre formelle utdanningsløp, til erstatning for rekken av kortvarige kurs som tilbys arbeidsledige i dag.

Vårt land har verdens beste utgangspunkt for å lykkes i arbeidet med å gjennomføre arbeidslinja i praksis. Vi er et godt utbygd velferdssamfunn med mange gode støtteordninger. Vi har høy kompetanse, men fremdeles mangler 24 % av befolkningen i arbeidsfør alder i Østfold videregående opplæring. Vi har et godt utbygd utdanningssystem og rike muligheter for unge og voksne til å bruke dette, for å tilegne seg den kompetansen som arbeidslivet etterspør. Forholdene må bare legges bedre til rette for dette. La kommunene nå få oppgavene, rammebetingelsene og midlene som gjør oss i stand til å iverksette de tiltakene vi finner nødvendige.

Rett utskrift:

Dato: 25.10.2004

Oddlaug Fredriksen
Formannskapssekretær

Saken sendes saksbehandler for ekspedering / oppfølging.